

Opinie - Duitsland: Van Rijnlandmodel naar Armenanstalt? (23.3.12)

Het Rijnlandmodel was het succesverhaal van West Duitsland. De vakbonden speelden volop mee in de "mitbestimmung", het waren win-win situaties voor beide partijen. De algemene volkswelvaart werd quasi gerealiseerd. De Kurfürstendam in West- Berlijn, de glitterende winkelstraat vlak aan de Oostgrens, moest in de Koude Oorlog de overkant verblinden. Dat is nu niet meer nodig. Vandaag, na twintig jaar, is het herenigde Duitsland een Armenanstalt (Armenhuis) voor miljoenen Duitsers geworden. Terwijl de winsten en hoge vermogens pieken.

Wie vandaag de economische situatie wil begrijpen moet terugkeren naar de periode vlak na de val van de Berlijnse Muur (1989) toen de DDR ineen stortte. Het 'vervalverhaal' van de ex-DDR moest de prijzen drukken voor de Westerse overnemers van de meeste bedrijven... De Oost-Duitse banken werden onder hun waarde aan Westduitse privé banken verkocht. Het werd een ouderwetse strooptocht. Edgar Most, topbankier bij de voormalig Oost-Duitse staatsbank (en nu werkzaam bij de Deutsche bank) stelde het zo in een Duitse ZDF- reportage over de economische aspecten van de Duitse eenmaking: "De DDR was helemaal niet economisch failliet. Pas met de invoering van de D-Mark tegen een valse omrekeningskoers waren wij bankroet". Hierop aansluitend zegt vandaag de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) (zie ook MV, februari jl.) van de Verenigde Naties in een studie dat die valse omrekeningskoers de inflatie deed verhogen, de crisis uitlokte. Het begon dus in het Oosten van Duitsland. Het werd in de jaren negentig een proeftuin voor het dumpen van sociale verworvenheden, Het Oosten werd een eldorado voor het patronaat. Er mocht alles. Het offensief werd begeleid door de media over de luie en verwerende "Ossi's" .

De aanval van het Duitse patronaat en conservatieven zal heel Duitsland besmetten. Er zit een pikant kantje aan het verhaal in Duitsland. Het zijn niet de liberalen of conservatieven die de Armenanstalt voor elkaar kregen. Maar de officieel als "centrum- links" gekwalificeerde partijen van sociaal-democraten en groenen o.l.v. resp. Gerard Schröder en Joschka Fischer, die begin deze eeuw de regering vormden. Ze deden het vuile werk voor het Duitse ondernemers zoals trouwens in heel Europa. G. Schröder werd niet voor niks in de volksmond de "Genosse der Bosse" of de "kameraad van de bazen" genoemd. De arbeidsmarkt was prioriteit nr 1. Voor de verkiezingen van 2002 doet G. Schröder beroep op een dogmatische liberaal en persoonlijke vriend om zijn plannen voor de arbeidsmarkt uit te werken. Een technocraat van Volkswagen, de personeelsdirecteur Peter Hartz klaarde de klus. Hij wordt voorzitter van de commissie. Hij werkt zijn plannen uit die door de regering Schröder quasi volledig worden overgenomen onder de naam Agenda 2010. Tussen 2003-2005 werden vier hervormingsplannen goedgekeurd van de zogenaamde Hartz I - tot de Hartz IV plannen zonder akkoord met de vakbonden. Interim-werk werd versoepeld voor de werkgevers. Er kwamen mini- jobs die minder dan 400 € per maand betalen.

Honderdduizenden Duitsers werden naar goede Angelsaksische gewoonte "working poor", mensen met een baan die niet voldoende verdienen om te overleven en er een tweede, derde moeten bijnemen met als sociale gevolgen van dien voor het gezins- en sociale leven. De Hartz IV wet was de meest verregaande. Na één jaar werkloosheid vervalt je werkloosheidsvergoeding. (55+ plussers anderhalf jaar). Je valt dan terug op een bijstand, het zogenaamde Arbeitslosengeld II. De bijstand bedraagt 364 euro per maand. Met een bijpassing naargelang je kinderen hebt van 215 tot 287 euro plus een aanpassing voor huurgeld en verwarming. Tot 25 jaar moet je bij je ouders blijven wonen. Voor je een beroep kunt doen op de bijstand moet je al je spaargeld uitgeven.

Naast de 'hongeruitkering' is er de verplichting dat je elke dag van de week behalve zondag moet je klaar staan of beschikbaar moet zijn van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds. Je mag dan het bevoegdheidsgebied van je arbeidsbureau niet verlaten. Je moet bereid zijn gelijk welke baan waar in Duitsland te aanvaarden. Om je werkwillegheid te bewijzen moet je, na toelating van het arbeidsbureau, honderden kilometers ver gaan solliciteren, ongeacht je opleiding. Ook wanneer de nieuwe job geen levensminimum biedt. Het is een gesofistikeerd systeem van

dwangarbeid - niet op kleine ruimten met prikkeldraad er omheen zoals in de nare jaren - maar met gans het grondgebied van Duitsland als werkterrein. De wetten van dhr. G. Schröder en cs hebben ertoe geleid dat het probleem van de structurele werkloosheid verschoven werd naar de individuele werkloze. Hij draagt de schuld. Hij alleen is verantwoordelijk. "Hartz" is een veelgebruikte scheldterm in Duitsland. Een "Hartzter" is een nietsnut, luiere en er toch geld voor krijgen. In feite staat werkloos worden in Duitsland gelijk met grote angst en schaamte. In 2010 werden volgens de informatiedienst van de Bondregering 828.000 sancties uitgesproken tegen Hartz IV –trekkers. Volgens het Werklozenforum Duitsland zijn zeventig procent van de straffen onterecht.

Günter Walraff, die heel wat undercoverwerk deed als Duitse schrijver-journalist in fabrieken, ateliers, slachthuizen,... weet waarover hij praat (cfr. DS, 28 mei 2011): *"Men zegt dat er de voorbije jaren er twee miljoen banen zijn bijgekomen. Dat klopt. Men vergeet er echter aan toe te voegen dat slechts 25% van die jobs een loon heeft dat voldoende is om er van rond te komen. Er zijn 1,4 miljoen Duitsers die werk hebben maar niet genoeg verdienen om ervan te leven. We spreken hier over jobs die vijf tot acht € per uur worden betaald. Dan kom je aan een maandloon van 900 € per maand. Dat zijn armen die werken, "working poor". "En dan heb ik het niet over de minijobs, die werklozen moeten opknappen aan 1€ per uur Vindt U dat normaal? Dat zijn mensen die stickers en kauwgom van de verkeerspalen moeten krabben. Zulke mensen beroof je van hun waardigheid. De armoede in Duitsland neemt toe. Ze wordt structureel en gaat over van generatie tot generatie. Ook door het slechte onderwijssysteem. Duitsland is een land geworden van 2,5 miljoen kinderen in armoede en 7,5 miljoen analfabeten".* (cfr. ook het boek van Peter Mertens 'Hoe durven ze').

De gevolgen van de verarming van grote groepen van Duitsers en een neoliberale beleidscultuur laat zich gevoelen op alle bestuursniveaus. We verwijzen in dit verband naar het ontslag van de Duitse president Christian Wulff. Deze kon van vrienden- ondernemers gunstige leningen krijgen en dit verborgen houden, tot de pers erop uitkwam. Terwijl tegelijk iedere burger in Duitsland die bijstand ontvangt volledig wordt uitgekleeft en tot in detail zijn inkomenspositie en gezinstoestand op tafel moet leggen.

In een artikel in de Frankfurter Allgemeine (Bron: "360", Nieuws uit het buitenland) wordt onder de titel "Onheil in Münsterland" een beeld geschetst van de financiële moeilijkheden van sommige Duitse gemeenten. In een bijdrage schrijft Manfred Schäfers: "In de schaduw van de grote schuldencrisis in de eurozone sluimert in eigen land een vergelijkbaar zwart scenario. Je hoeft alleen maar Griekenland door Oberhausen, Portugal door Hagen, Ierland door Remscheid en Spanje door Essen te vervangen. Steeds meer Duitse gemeenten zitten diep in de schulden... Stuk voor stuk hebben ze te kampen met stijgende sociale uitgaven, zelfoverschatting en mismanagement... Onlangs baarde een bericht opzien omdat een bank voor het eerst een gemeente krediet had geweigerd. Eigenlijk was het een kleine zaak vermits het ging om het kleine Ochtrup in Münsterland. Toch zou het voorval kunnen wijzen op een herbezinning van de banken..." Onder druk van de deelstaten en federale overheid moeten bezuinigingsprogramma's worden doorgevoerd als tegenprestatie voor schuldverlichting, enz...

Niet alleen de bestuursniveau's komen onder druk, maar ook de klassenverschillen (gemilderd door het Rijnland model) komen terug op scherp te staan. In een bijdrage van vernoemde krant de Frankfurter Allgemeine. vraagt ene Holger Schmale zich af waarom geen enkele Duitse partij, behalve de linkse partij Die Linke, niet het thema van de sociale rechtvaardigheid op de agenda plaatst? Waarom wordt die vraag niet gesteld aan alle Duitse partijen zoals de CDU en CSU (christen-democraten), FDP (liberalen) en SPD (sociaal-democraten) en de Groenen die in het kader van het dereguleringsbeleid het Duits maatschappelijk contract (Rijnlandmodel) hebben opgezegd? Holger Schmale: "De huidige coalitie van CDU- CSU, FDP voert in de Bondsdag in het debat over een wettelijk minimumloon een soort poppenkast op, in plaats van eindelijk eens voorwaarden te scheppen om te zorgen dat een fatsoenlijke baan ook fatsoenlijk wordt beloond. Daarnaast zien we een cabaretesk optreden van de coalitie in debatten over de heffing op financiële transacties, die immers maar een fractie zal afkomen van de enorme bedragen die effectenmakelaars en speculanten dagelijks de wereld rondpompen". En verder: "Bij het publiek

ontstaat de indruk dat de regering de discussies over dergelijke kleine maar symbolische stappen naar sociale rechtvaardigheid niet langer kan verhinderen, maar dat ze toch telkens spitsvondig genoeg is om te voorkomen dat ze worden verwezenlijkt. Dat uiteindelijk steeds dezelfde mensen weer in hun vuistje lachen, de mensen die het al breed hebben, omdat hun niets wordt ontnomen...Hoezo onbeschaamde uitspraken: "de klassenstrijd"? Nou en of! Ze zijn namelijk het gevolg van een maatschappelijke realiteit. Namelijk dat er weer een veel sterkere klassenstructuur is ontstaan dan de Bondsrepubliek kende voor de val van de Muur", aldus Holger Schmale.

Niet verwonderlijk dat deze contractbreuk met het Rijnlandmodel en de drijfjacht voor miljoenen Duitsers naar het "Armenanstalt" door het zootje conservatieven in de rest van Europa als een model wordt gekwalificeerd. Ook door al wat conservatief is in Vlaanderen.

Miel Dullaert

(uit maandblad Meervoud, maart 2012)